

Nr 316.

Av herr **Andrén m. fl.**, om *ändrade bestämmelser rörande beskattningen av äkta makar.*

Sambeskattningssakkunniga ha år 1949 framlagt ett betänkande med förslag till ändrade bestämmelser rörande beskattningen av äkta makar (SOU 1949: 47). Till detta betänkande har sakkunnigledamoten Ebon Andersson fogat ett särskilt yttrande, vari förordas ett system för äkta makars beskattning av följande innehåll.

Äkta makars taxerade inkomster sammanläggas. Den sammanlagda inkomsten delas därefter i två lika delar, å vilka skatt uträknas enligt de grunder som gälla för icke gift person. Summan av de sålunda för varje hälft beräknade skatterna utgör makarnas gemensamma skatt, vilken fördelas å makarna i förhållande till deras taxerade inkomster.

Förmögenhetsskatt för äkta makar beräknas efter samma princip.

Detta nya system för beskattning av äkta makar synes oss leda till en rättvisare fördelning av skatterna mellan gifta och ogifta än det nuvarande systemet. Tudelningen av makarnas inkomster innebär att man på ett riktigt sätt beaktar det förhållandet, att äkta makar äro två personer som enligt våra äktenskapslagar ha rätt till samma levnadsstandard. Detta beaktande kan nämligen icke inskränka sig till att — såsom nu är fallet — ett högre ortsavdrag medges äkta makar än ogifta utan måste också ske vid progressionens utformande. Såsom i Ebon Anderssons reservation framvisats, innebär det nuvarande systemet för makars beskattning en sådan skärpning av den för ensamstående gällande progressionen att verkningarna härav redan vid en inkomst för vardera maken av omkring 8 000 kronor bli desamma som om makarna vid särtaxering fränkandes varje ortsavdrag. Vid högre inkomster bli verkningarna desamma som om makarna påfördes negativa ortsavdrag. *Det nuvarande systemet innebär sålunda otvivelaktigt en hårdare belastning för äkta makar än för ensamstående.*

En utväg att få en riktigare skattefördelning vore att för äkta makar tillämpades en särskild progressiv skala. Skillnaden mellan denna skala och den för ensamstående gällande borde då vara att skikten i den förra skalan gjordes större än i den senare. Ett dylikt system tillämpas i t. ex. Finland och Nederländerna.

För att man med skilda progressionsskalor skulle nå en enligt vår mening riktig skattefördelning mellan gifta och ogifta borde skikten göras

dubbel så stora i skalan för äkta makar som i skalan för ensamstående. Samma resultat når man emellertid på ett enklare sätt genom att tillämpa en enda progressiv skala men för äkta makar beräkna skatten på de två hälfterna av makarnas sammanlagda taxerade inkomster. Med ett sådant system får man dessutom en konsekvent anknytning till ortsavdragsreglerna för ensamstående.

Det kan framhållas att ett tudelningsystem sedan 1948 tillämpas i Förenta Staterna. Även i Frankrike förekommer ett sådant system. Där går man emellertid ett steg längre, i det man även tar hänsyn till förekomsten av minderåriga barn. Varje barn räknas som en halv »konsumtionsenhet». Familjeinkomsten delas för en familj bestående av man, hustru och ett barn med talet 2,5, för en familj bestående av man, hustru och två barn med talet 3 o. s. v., varefter den på kvotdelen uträknade skatten multipliceras med resp. 2, 5, 3 o. s. v. Detta system har tillämpats i Frankrike sedan många år tillbaka.

Som synes är det av Ebon Andersson förordade systemet icke något nyhet inom skatteteorins område och icke heller ett oprövat system. Vi anse för vår del, att detsamma bör införas även i vårt land.

Såsom även framhållits av Ebon Andersson i hennes särskilda yttrande, kan ett s. k. förvärvsavdrag kombineras med det av henne förordade lika väl som med det nuvarande systemet. Enligt vår mening bör detta ske. Vi anse emellertid att förvärvsavdrag endast bör utgå till sådana förvärvsarbetande gifta kvinnor som ha minderåriga barn. Vad avdragets storlek beträffar, anse vi oss för närvarande icke kunna föreslå högre belopp än som nu utgår, d. v. s. 1 000 kronor vid den statliga och 300 kronor vid den kommunala beskattningen.

Avdrag för gift kvinna utgår enligt gällande ordning endast då hustrun åtnjuter egen inkomst av arbete eller av rörelse. Avdragsrätten synes oss böra utsträckas att omfatta även det fall att inkomsten härrör av jordbruksfastighet.

Ur rättvisesynpunkt bör detta avdrag vidare tillkomma sådana familjer, där hustrun biträder mannen i dennes förvärvsverksamhet. För att taxeringsnämnderna skola gå i land med uppgiften att verkställa den för sådant fall nödvändiga värderingen av hustruns arbete, synes rätten till avdrag emellertid böra inskränkas till förvärvskällorna jordbruksfastighet och rörelse.

En omläggning av beskattningen för äkta makar efter tudelningsprincipen skulle enligt sambeskattningsakkunnigas beräkningar vid i övrigt oförändrade förhållanden leda till en minskning av statens skatteinkomster med ungefär 135 miljoner kronor. Räknar man vidare med ett förvärvsavdrag för yrkesarbetande gifta kvinnor med barn och i denna grupp inräknar de fall, då hustrun biträder mannen i dennes förvärvsverksamhet,

torde till nämnda belopp böra läggas i runt tal 15 miljoner kronor. I anslutning till dessa beräkningar vilja vi anföra följande.

Tanken på en sänkning av de direkta skatterna har under de år som förflutit, sedan 1947 års riksdag genomförde den nu gällande ordningen för statsbeskattningens del, kommit att omfattas av allt större delar av vårt folk. Detta framgår icke minst därav att det motstånd, som år 1948 restes från övriga partiers sida mot högerens krav på en ny skatteutredning, redan det följande året gav vika och att till följd härav en utredning numera kommit till stånd. Denna kommitté har bl. a. till uppgift att undersöka möjligheterna till en sänkning av de direkta statsskatterna. Vi taga för givet att den skattelättnad, som från utredningens sida kan ifrågakomma, till sitt totalbelopp kommer att åtminstone vara av den storlek att den motsvarar en sänkning av uttagningsprocenten med 10 enheter. Skulle någon lättnad därutöver tillsvidare icke kunna genomföras, bör enligt vår mening hela lättnaden komma familjerna till godo på så sätt att det ovan skisserade systemet för beskattning av äkta makar genomföres.

Beräkningarna om skattebortfallet vid övergång till ett tudelningsystem ha som nämnt skett med den utgångspunkten att förhållandena i övrigt skulle vara oförändrade. Såsom en följd av ett sådant systems införande måste dock kunna förutsättas, att skatteunderlaget skulle komma att stiga på grund av de minskade marginalskatterna. Det måste nämligen anses bestyrkt att de nuvarande höga marginalskatterna i betydande utsträckning verka återhållande i fråga om arbetsvilja och sparsvilja. Hur stor del av de bortfallande skatterna, som härigenom skulle återvinnas, kan givetvis icke beräknas, men det är vår uppfattning att skatteunderlagets ökning efter hand skulle bli betydande.

Storleken av det skattebortfall, som vid i övrigt oförändrade förhållanden skulle inträffa, om det av oss förordade systemet genomföres, får emellertid icke spela någon avgörande roll vid ett bedömande av systemet. Vad man har att taga ställning till är, huruvida genom detta system åstadkommes en rättigare fördelning av skattebördan mellan de gifta och de ogifta. Kommer man därvid — såsom vi gjort — till det resultatet att man därigenom åstadkommer en rättvisare fördelning än nu är fallet, bör detta leda till att vårt förslag förverkligas. Det förhållandet att systemet skulle leda till en så stor lättnad för äkta makar visar nämligen då, att den tidigare orättvisan varit mycket stor. Och detta är icke ett skäl mot utan ett skäl för den av oss föreslagna ordningen.

Vi ha ansett oss böra föreslå, att det av oss förordade systemet skall träda i kraft först den 1 januari 1952. Det är emellertid angeläget att riksdagen redan innevarande år fattar beslut om systemets genomförande. Frågan om avvägningen mellan gifta och ogifta bör nämligen vara avgjord, innan man tar ställning till skatteskalornas utformning. Det är över huvud

taget lämpligt att det skattemässiga bedömande, som tar sikte på en jämförelse ur skatteförmågesynpunkt så att säga i horisontalleden, d. v. s. mellan skattskyldiga i samma inkomstläge, noga hålles skilt från det bedömande, som avser en jämförelse i vertikalleden, d. v. s. mellan skattskyldiga med högre och sådana med lägre inkomster.

En fördel med ett beslut i frågan redan vid innevarande års riksdag vore även att det då gäves god tid att framräkna de nya preliminärskattetabletter, som det nya systemet skulle kräva. Denna synpunkt är dock av mindre betydelse.

Vi ha ovan framhållit att rätt till förvärvsavgdrag bör föreligga även beträffande hustru, som biträder mannen i dennes förvärvsverksamhet. En sådan rätt blir av betydelse framför allt för jordbrukarnas del men även beträffande mindre rörelseidkare. Det synes oss vara en uppenbar orättvisa att bestämmelser härom icke intagits i det nuvarande provisoriet. Kravet på jämlikhet mellan olika grupper yrkesarbetande gifta kvinnor framstår för oss med sådan styrka, att vi anse en ändring i förevarande avseende vara påkallad med det allra snaraste. Vi föreslå därför, att det för ifrågavarande jordbrukare och rörelseidkare införes en sådan avdragsrätt redan fr. o. m. nästa års taxering.

Under hänvisning till vad ovan anförts hemställa vi,

- I. att riksdagen ville för sin del besluta
 - a) dels sådana ändringar av kommunalskattelagen och förordningen om statlig inkomstskatt, att rätten till förvärvsavgdrag — där hustru biträtt mannen i dennes förvärvsverksamhet — må fr. o. m. 1951 års taxering tillkomma skattskyldig som haft inkomst av jordbruksfastighet eller av rörelse,
 - b) dels sådana ändringar fr. o. m. den 1 januari 1952 av vederbörande skatteförfattningar, att äkta makar bli beskattade enligt det av oss ovan förordade systemet; ävensom
- II. att vederbörande utskott ville utarbета förslag till den författningstext, som av motionen betingas.

Stockholm den 26 januari 1950.

Georg Andrén.

Knut Ewerlöf.

Karl Wistrand.

Harald Nordenson.

Ebon Andersson.

Gustaf Velander.

Axel Mannerskantz.